

Број/Број: 01,02,03-05-304/07
Сарајево/Sarajevo, 29.05.2008.

КОЛЕГИЈУМУ ОБА ДОМА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БиХ

ДЕЛЕГАЦИЈИ ПСБиХ У ПС САВЈЕТА ЕВРОПЕ

КОЛЕГИЈУМУ СЕКРЕТАРИЈАТА

**Извјештај са Европске конференције председника парламената, Стразбур,
22. и 23. мај 2008. године**

У организацији Савјета Европе у Стразбуру је 22. и 23. маја одржана Европска конференција председника парламената којој су присуствовали председници парламената земаља чланица Савјета Европе, као и парламената земаља посматрача, те председници других међународних и регионалних скупштина (ПСОБС, Скупштина Западноевропске уније, Балтичка скупштина итд.) У Делегацији Парламентарне скупштине БиХ на Конференцији у Стразбуру били су:

1. **Бериз Белкић**, замјеник председавајућег Представничког дома ПСБиХ;
2. **Марин Вукоја**, секретар Дома народа ПСБиХ;
3. **Едина Хрњић**, стручни сарадник за сарадњу са међународним организацијама,
4. **Амела Куртовић**, преводилац.

На Конференцији су разматране двије теме: **Парламенти и цивилно друштво и Национални парламенти и Савјете Европе: промовисање темељних вриједности демократије, људских права и владавине права.**

Конференцију је отворио председник Парламентарне скупштине Савјета Европе, Lluís Maria de Puig, који је изразио задовољство због чињенице што је домаћин 19. конференције председника парламената која ће покушати дати одговоре на питања какви односи треба да буду између парламената и цивилног друштва, те која је улога парламената у промовисању темељних вриједности демократије, људских права и владавине права које дијеле 47 земаља чланица Савјета Европе. Председник De Puig указао је на значај цивилног друштва за плуралистичку демократију, казавши како оно уноси нове идеје у јавну дебату, подиже свијест о проблемима с којима се друштво суочава, али и уноси многе промјене укључивањем грађана у процес доношења одлука. Осим ових класичних облика дјеловања цивилног друштва, постоји и једна потпуно нова димензија социјалне организације која настаје као посљедица развоја нових технологија, а обухвата интернет форуме, блогове, веб-странице посвећене стварању пријатељстава широм свијета, размјени информација и сл. Такви облици комуникације и партиципације прелазе границе као и језичке и културолошке разлике. Њихов потенцијал је огроман, и тек треба да постанемо свјесни огромног утицаја који имају на наша друштва, рекао је председник ПССЕ. У наставку обраћања, говорио је о сарадњи Савјета Европе са невладиним организацијама, посебно са онима чији је основни циљ заштита људских права. Говорећи о другој теми, председник De Puig је нагласио како у ери глобализације, свеprisутних медија и високе технологије Европа мора

слиједити свој пут чувајући у исто вријеме своју хуманост. Да би била међу првима када су у питању модерни трендови, конкуренција и просперитет, као и социјални и културни развој, Европа мора прије свега бити вођена демократијом, људским правима и владавином права, што су уједно и темељне вриједности Савјета Европе. Савјет Европе развио је бројне механизме за напредак и постизање праведније и демократске Европе успостављајући европске правне стандарде и ефикасну машинерију надгледања спровођења тих стандарда. Парламентарна скупштина Савјета Европе има велику улогу у том процесу и због тога се ослања на активни ангажман националних парламената. Стога су питања која изазивају највише забринутости ратификовање и имплементација конвенција Савјета Европе у земљама чланицама, што је предуслов за стварање паневропског правног простора. „Парламентарна скупштина Савјета Европе је политичка манифестација жеље наших националних парламената да помогну у изградњи Европе грађана и за грађане. Скупштина потиче од националних парламената и зато је јако важно да вас националне делегације ваших парламената које шаљете у Стразбур представљају што активније и са снажним опредјељењем за наш заједнички циљ“, закључио је господин De Puig.

Након излагања господина De Puiga, услиједиле су презентације присутних предсједника парламената, а као уводничари о теми „Парламенти и цивилно друштво“ скупу су се обратиле Katalin Szili, предсједница Парламента Мађарске, и Sonja Licht, предсједница Београдског фонда за политичко усавршавање, те Per Westerberg, предсједник Парламента Шведске. Уводничари о теми „Национални парламенти и Савјета Европе: промовисање темељних вриједности демократије, људских права и владавине права“ били су Jozefina Topalli, предсједница Парламента Албаније, те Yvonne Timmerman-Buck, предсједница Сената Холандије.

Обраћајући се учесницима конференције у оквиру теме “Парламенти и цивилно друштво”, Бериз Белкић је истакао како чињеница да је БиХ транзијска, постсоцијалистичка и постратна земља битно одређује и политичку структуру и цивилно друштво у БиХ. Како је рекао, цивилно друштво у БиХ је још увијек непрофилисано и у сталној је изградњи а у бх. цивилном друштву врло значајан утицај још увијек имају организације и удружења која су настала као директна последица рата (организације РВИ, савези логораша, удружења породица жртва геноцида и сл.), што битно одређује начин интеракције између парламента и цивилног друштва. Као облике интеракције, између осталог, навео је и отворени парламент за младе, али и комуникацију путем петиција и протеста грађана. Посебно је нагласио значај заједничких акција највишег законодавног органа и невладиних организација на изради важних аката као што је, на примјер, Стратегија за борбу против корупције, која се ради у сарадњи са Transparency Internationalom. Према ријечима Бериза Белкића, парламент у свом раду користи и извјештаје разних невладиних организација као што је Хелсиншки комитет за људска права, а организације попут Центара цивилних иницијатива које врше мониторинг рада парламента представљају одређени коректив. Истакао је да је наведено далеко од потребног нивоа интеракције и непосредне демократије, али могућа рјешења су јачање капацитета државног парламента и ефикасније пословничке норме. ”Потребно је и посветити се јачању повјерења грађана кроз рад на личном интегритету посланика у парламенту који морају уживати углед и повјерење јавности, затим изградњи и образовању елите и лидера у политичким партијама, невладиним организацијама, синдикатима, медијима, елите која ће бити способна извести демократију и водити земљу ка европским интеграцијама”, закључио је на крају Бериз Белкић.

Закључци расправе о интеракцији између парламената и цивилног друштва укратко су сљедећи: - све земље морају имати законодавни и регулаторни оквир који гарантује слободу удруживања и који омогућава развој цивилног друштва; парламентима је потребан оквир принципа и пракси за контакте са цивилним друштвом (јавна саслушања, ТВ дебате, примање писаних мишљења, организовање округлих столова, отварање могућности за учешће на комисијама, дани отворених врата, прихватање појединачних или колективних

иницијатива, референдуми и петиције); парламенти морају показати већу транспарентност у раду (нацрти закона, документи и дневни редови морају бити доступни); потребно је размотрити успостављање информативних центара за невладине организације и лобисте; потребно је обезбиједити већу транспарентност у области лобирања (донијети јасна правила и посебну пажњу обратити на сукоб интереса); контакти са цивилним друштвом морају укључивати и мањинске групе, непривилеговане и младе; парламенти морају користити експертизу невладиних организација; невладине организације морају бити професионалне и добро организоване.

Препоруке које се могу извести из дискусија о улози парламената у промовисању темељних вриједности Савјета Европе, председник ПССЕ, приликом затварања Конференције, сажео је на сљедећи начин: неопходно је да парламенти активно промовишу потписивање и ратификацију основних конвенција Савјета Европе, владе треба да поднесу извјештаје парламентима о примјени стандарда Савјета Европе; парламенти треба да надгледају извршење пресуда Европског суда за људска права и уводе промјене како би ускладили своја законодавства за стандардима СЕ; потребно је приликом израде закона провјерити да ли су одредбе закона у складу са основним документима СЕ, као што су Европска повеља о људским правима, Европска социјална повеља и друге, приликом чега Венецијанска комисија стоји на располагању земљама чланицама у погледу стручне помоћи; национални парламенти треба да иницирају дебате и испитују поступање у складу са препорукама Парламентарне скупштине Савјета Европе и мониторинг тијела СЕ, који се односе на питања социјалних права, националних мањина, расизам и нетолеранцију, превенцију мучења, трговину људима, насиље над женама, заштиту дјецe, корупцију, прање новца и сл.

Конференција је, осим размјене искустава, идеја и упознавања са постојећим добрим праксама и иновацијама у парламентарној пракси, представљала и одличну прилику за одржавање билатералних и других сусрета. Тако се током боравка у Стразбуру г. Белкић састао са генералним секретаром Венецијанске комисије, Giannijem Buchicquiom, генералним секретаром Савјета Европе, Terryjem Davisom, те председником ПССЕ, Lluís Maria de Puigom.

Gianni Buquicchio, генерални секретар Венецијанске комисије, подвукао је значај сарадње између Босне и Херцеговине и Венецијанске комисије у погледу уставне реформе. Истакао је да је став Венецијанске комисије да је дошло вријеме за промјене јер, како је рекао, Дејтонски устав је био користан, али су након 15 година потребне промјене како би БиХ постала дјелотворнија држава.

Бериз Белкић рекао је да су интерес и воља Венецијанске комисије да помогне Босни и Херцеговини охрабрујући, с обзиром на чињеницу да ово тијело ужива велики углед и ауторитет у бх. политичким круговима. Презентујући актуелну ситуацију у погледу уставних промјена, господин Белкић је нагласио постојање консензуса о потреби промјене уставног уређења које се показало као ограничавајући фактор за земљу. Према његовим ријечима, једна од промјена свакако треба да буде повећање броја посланика у домовима државног парламента, а посебно Представничког дома, као и постизање сагласности о питањима о којима се расправља у оба дома, под условом да се јасно дефинишу витални национални интерес, те процедуре и механизми за његову заштиту. Истакао је такође да одређене одредбе Устава нису у складу са Европском конвенцијом о људским правима, нарочито оне које се односе на начин бирања чланова Предсједништва и Дома народа, те је поменуо и спорни члан 17. Закона о држављанству којим грађани БиХ у тренутку преузимања држављанства неке друге земље губе држављанство БиХ, а све су то значајна питања која би

уставна реформа морала ријешити.

Важно је пажљиво изабрати тренутак за отварање официјелних разговора о уставним промјенама, рекао је г. Белкић, подсећајући да је прошли покушај промјене устава био додатно оптерећен чињеницом да се дешавао у предизборној години. Циљ Босне и Херцеговине који, између осталих, подржавају Европска унија и Савјет Европе, јесте очување основних европских вриједности – мултикултуралности и мултиетничности. С тим у вези, уставна конструкција у БиХ мора да стимулише интеграционе процесе унутар земље, а неопходно је и наћи "сретну" комбинацију између индивидуалних и колективних права.

За постизање тих циљева, како је рекао Бериз Белкић, Босни и Херцеговини треба јака међународна подршка. Једно од најтежих питања које би требало ријешити свакако су надлежности државе и унутрашња територијално-политичка организација. На том пољу су мишљења дијаметрално супротна, али је изразио увјерење да се уз стрпљивост, упорност, јавни дијалог, сарадњу са цивилним друштвом и политичку и експертску помоћ САД и ЕУ може пронаћи рјешење. Као спољне факторе који би помогли у изналажењу тог рјешења, навео је потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању, те отварање разговора о безвизном режиму за грађане БиХ.

Током разговора генерални секретар Венецијанске комисије Gianni Buquicchio рекао је да су проблеми у БиХ озбиљнији и важнији него у други земљама, али да Босна и Херцеговина уз помоћ међународне заједнице, и посебно ЕУ, може успјети. Поздравио је предстојеће потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању и додао да би у БиХ, уз економску помоћ ЕУ, требало да се развија европско грађанство, а да би се људи у БиХ морали осјећати више Европљанима, а мање Бошњацима, Хрватима, Србима.

Савјет Европе и Венецијанска комисија наставиће пружати подршку Босни и Херцеговини и учиниће све што могу како би јој помогли у смислу европске перспективе, рекао је на крају Gianni Buquicchio.

У разговорима са Терујетом Davisom, генералним секретаром Савјета Европе, г. Белкић информисао је генералног секретара Савјета Европе о напретку који је остварила Босна и Херцеговина, али и о још неиспуњеним постпријемним обавезама и областима у којима наша земља очекује подршку Савјета Европе. Није увијек једноставно бити земља под мониторингом Савјета Европе, истакао је г. Белкић, али, истовремено, мониторинг је позитиван јер мотивише структуру у БиХ на даље активности с циљем испуњавања обавеза.

Нагласивши да Савјет Европе има посебан интерес за БиХ, генерални секретар Terry Davis поздравио је скоро потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ, као и настојања да се елиминише сегрегација у образовању.

Позвао је босанскохерцеговачке власти да ратификују Европску повељу о регионалним и мањинским језицима, што је, уз сарадњу са Међународним трибуналом у Хагу, једна од посљедњих неиспуњених постпријемних обавеза Босне и Херцеговине.

"Дијелим вашу амбицију да коначно дође крај мониторингу, али то се може постићи само испуњавањем постпријемних обавеза." - нагласио је генерални секретар Davis.

На крају разговора, рекао је да је импресиониран мултиетничком сликом и односима међу људима у Сарајеву, те да се нада да ће такав модел бити примијењен у цијелој БиХ, а да ће присуство страних војника у БиХ постати сувишно.

Другог дана конференције г. Белкић сусрео се и са предсједником ПССЕ, г. Lluís Maria de Puigom. Изразивши задовољство због присуства на конференцији која се бави тако важном темом ко што су парламенти и цивилно друштво, г. Белкић је упознао предсједника ПССЕ са специфичностима бх. цивилног друштва, које произлазе из чињенице да је БиХ постсоцијалистичка и постконфликтна земља у транзицији. И поред свих тешкоћа с којима се наша земља сусреће, ради се на успостављању интеракције са цивилним друштвом и та пракса у БиХ слична је праксама других европских земаља.

Током сусрета г. Белкић је информисао предсједника ПССЕ о испуњавању постпријемних обавеза БиХ, нагласивши да се неке од обавеза управо приводе крају, а међу њима је Европска ревидирана социјална повеља и закон о средњем стручном образовању, те именовање омбудсмена у Институцији омбудсмена БиХ.

Када је у питању Институција омбудсмена, истакао је да је и Савјет Европе прихватио рјешење које предвиђа да ову институцију на државном нивоу чине представници из три конститутивна народа. Г. Белкић сматра да то рјешење, иако усвојено, није задовољавајуће јер шаље поруку грађанима да сваки народ има свог омбудсмена, што не иде у корист интеграције земље и успостављању међусобног повјерења. Према ријечима Бериза Белкића, бх. власти покушаће промијенити то рјешење политичким преговорима, те подвукао да ће наставити улагати напоре у испуњавање преосталих постпријемних обавеза.

Охрабрујућим је оцијенио скоро потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању, те отварање преговора о либерализацији визног режима, што ће допринијети стварању атмосфере за поновно отварање преговора о уставним промјенама. У процесу уставних реформи елиминирале би се и оне одредбе Устава које нису у складу са Европском повељом о људским правима.

Предсједник ПС Савјета Европе Lluís Maria de Puig, рекавши да је заинтересован за Босну и Херцеговину и њену будућност, посебно се занимао за област образовања и културе. Иако је БиХ учинила бројне позитивне помаке од пријема у Савјет Европе, како је рекао, Савјет Европе жели да БиХ постане још стабилнија и земља истинске демократије. Имајући у виду сву сложеност, БиХ може рачунати на нашу помоћ и подршку, додао је на крају предсједник ПССЕ.

За вријеме одржавања Конференције одржан је и састанак генералних секретара парламената земаља чланица Савјета Европе. У име Парламентарне скупштине БиХ састанку је присуствовао г. Марин Вукоја, секретар Дома народа ПСБиХ. Главна тема састанка биле су активности ЕЦПРД-а (Европски центар за парламентарно истраживање и документацију). Усвојен је извјештај о активностима Центра за период март 2006 - март 2008. године, те приоритети и програм рада за период 2008-2009. године. Посебан акценат у дискусијама о активностима ЕЦПРД-а стављен је на задатке и одговорности кореспондената/координатора за ЕЦПРД унутар националних парламената с обзиром на значај који они имају у размјени информација, искустава и изради компаративних анализа о парламентарним праксама европских земаља. С тим у вези, Центар је израдио и нацрт документа који прецизно дефинише задатке и одговорности координатора. Документ представља само предлог на основу којег национални парламенту листу тих задужења могу скратити или допунити додатним задужењима.

На крају, потребно је нагласити да је генерални директор Савјета Европе, Wojciech Sawicki, резимирајући досадашње активности ЕЦПРД-а, посебну захвалност исказао секретарима парламената који су у протеклом периоду били домаћини и суорганизатори семинара и

других активности Центра, те је, између осталих, похвалио и организацију састанка Радне групе за макроекономско истраживање, одржаног у Сарајеву 9. и 10. јуна 2006. године.

Припремила:
Едина Хрњић

Одобрио:
Бериз Белкић

Стручни сарадник
за сарадњу са међународним организацијама

Замјеник предсједавајућег
Представничког дома ПСБиХ

Копија: секретарима Комисије за спољне послове Представничког дома ПСБиХ и Комисије за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПСБиХ